

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 22
Den Haag

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie

BZDOC-1729886693-60

Uw Referentie

166937u

Bijlage(n)

1

Datum 14 juli 2020

Betreft Nederlandse inzending in het kader van de EU-toetsingscyclus voor de rechtsstaat

Geachte voorzitter,

Naar aanleiding van het schriftelijk overleg van d.d. 19 juni jl. van de commissies voor Europese Zaken en voor Justitie en Veiligheid inzake de Nederlandse inzending in het kader van de EU-toetsingscyclus voor de rechtsstaat doe ik u, mede namens de minister van Justitie en Veiligheid, de minister voor Rechtsbescherming, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media, de onderstaande beantwoording toekomen.

Op verzoek van de leden van de fractie van GroenLinks is een afschrift van de vragenlijst van de Europese Commissie als bijlage bij deze brief gevoegd.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben met interesse kennisgenomen van het feit dat er thans een discussie gaande is tussen de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) en het ministerie van Justitie en Veiligheid omtrent het systeem van financiering van de rechtspraak in relatie tot de scheiding der machten. Kan de regering aangeven waar deze discussie zich op toespitst, wat de standpunten van de betrokkenen zijn en wat de (mogelijke) uitkomsten van deze discussie (zullen) zijn?

In 2016 heeft het Tweede Kamerlid Van Nispen (SP) een initiatiefwetsvoorstel¹ ingediend dat een eigen begroting voor de Rechtspraak, los van de begroting van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, regelde. Dit wetsvoorstel voorzag in een wens van de Raad voor de rechtspraak. Het wetsvoorstel kreeg bij de stemming op 3 april 2018 geen meerderheid in de Tweede Kamer. Daarmee was het onderwerp van financiering van de rechtspraak niet van de agenda. Bij motie van 31 oktober 2019² heeft de Eerste Kamer de regering verzocht een onafhankelijk onderzoek te laten verrichten naar de mogelijkheden en condities waaronder de continuïteit van de organisaties die de rechtsstaat dienen beter kan worden geborgd en de rechtsstaat duurzaam wordt versterkt. In de komende periode

¹ Kamerstukken II, 2016-2017, 34618 nr. 2

² Kamerstukken I, 2019-2020, 35300 nr. C

wordt ter uitvoering van deze motie onderzoek verricht. Daarbij wordt ook gekeken naar de bekostiging van de rechtspraak.

Onze Referentie

BZDOC-1729886693-60

Verder heeft de Eerste Kamer op 10 maart 2020 een motie aangenomen waarin de Algemene Rekenkamer wordt verzocht te onderzoeken en te adviseren hoe de onafhankelijkheid van de rechtspraak beter kan worden geborgd in de begrotingssystematiek³. De uitkomsten van deze onderzoeken moeten worden afgewacht.

In de begeleidende brief van 20 mei 2020 staat dat "De eerbiediging van de rechtsstaat essentieel (is) voor het kunnen bestaan van wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten; erosie gaat ons allen aan." De ministers vervolgen met de navolgende conclusie: "Adequate follow-up van de toetsingscyclus zal voor Nederland daarom een belangrijk aandachtspunt zijn".

Graag vernemen de leden van de fractie van GroenLinks naar aanleiding van deze laatste zinsnede van de ministers waaruit een adequate follow-up naar hun oordeel zal moeten bestaan en derhalve wanneer daarvan sprake zal zijn. Tevens vernemen deze leden graag welke bijdrage de ministers voornemens zijn te leveren teneinde deze adequate follow-up te bewerkstelligen.

Voor het kabinet betekent adequate follow-up dat aspecten van rechtsstatelijkheid die voor verbetering vatbaar zijn onderwerp van bespreking zijn. In de eerste plaats zal dit gebeuren in het kader van de reguliere rechtsstaatdialog die jaarlijks in de Raad Algemene Zaken plaatsvindt. Dat zou kunnen in de vorm van een peerreview die lidstaten in dat kader bij toerbeurt ondergaan. Het Duits Voorzitterschap heeft hiertoe voorgesteld in het najaar een landspecifieke dialoog in de Raad Algemene Zaken te voeren, grotendeels gebaseerd op het eerdere Belgisch-Duitse voorstel waarover de Tweede Kamer vorig jaar nader is bericht⁴. Het kabinet zet er tevens op in dat ook in de JBZ-raad een dialoog zal worden gevoerd over rechtsstatelijkheid gebaseerd op elementen uit de toetsingscyclus die binnen de bevoegdheid van die Raad vallen.

De leden van de CDA-fractie hebben de rapportage van de regering met belangstelling gelezen. Zij hebben nog wel een enkele vraag. Zien deze leden het goed, dat de regering nog zoekende is naar effectieve instrumenten en coalities met andere regeringen om uiteindelijk consequenties te verbinden voor landen waar de Europees overeengekomen rechtsstatelijke beginselen stelselmatig worden geschonden?

Het kabinet is uitgesproken voorstander van een koppeling tussen de ontvangst van EU-middelen en de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen, ook wel bekend als de conditionaliteit t.a.v. rechtsstatelijkheid, gelet op de zorgen die bestaan over de rechtsstaat. Sterke conditionaliteiten zijn voor het kabinet onlosmakelijk verbonden met een moderne EU-begroting. Het kabinet zal zich in de MFK-onderhandelingen blijven inzetten om een zo sterk en effectief mogelijke conditionaliteit inzake rechtsstatelijkheid de eindstreep van de MFK-onderhandelingen te laten halen. Het kabinet vindt hierbij een grote groep lidstaten, de Europese Commissie en het Europees Parlement aan zijn zijde.

³ Kamerstukken I, 2019-2020, 35300 VI

⁴ Zie ook Kamerbrief inzake het peerreviewmechanisme van 12 maart 2019 (kamerstuk 21501-02, nr. 1983).

Verder maakt het kabinet, waar passend, actief gebruik van het instrument van deelname aan Hofzaken om zijn inzet op rechtsstatelijkheid binnen de Unie te ondersteunen. Het Hof is immers met zijn uitspraken een belangrijke motor voor de rechtsontwikkelingen op dit thema. Ten aanzien van deelname geldt dat Nederland elke Hofzaak op zijn eigen merites beoordeelt. Nederland trekt zoveel mogelijk op in gezelschap van gelijkgezinde lidstaten en zet zich actief in om dit gezelschap tot stand te brengen. Zo neemt Nederland momenteel, samen met een aantal andere lidstaten, deel aan de inbreukzaak van de Europese Commissie jegens Polen ten aanzien van het tuchtregime voor rechters. Het Hof heeft Polen in deze zaak voorlopige maatregelen opgelegd; uitspraak in de bodemprocedure volgt naar verwachting later dit jaar.

Onze Referentie
BZDOC-1729886693-60

Ten aanzien van de lopende artikel 7-procedures geldt dat deze zich op dit moment niet in het stadium bevinden waarbij consequenties verbonden kunnen worden aan stelselmatige schending van rechtsstatelijke beginselen. Desalniettemin gaat van deze procedures wel druk uit richting de lidstaten die dit raakt. Het kabinet blijft zich inzetten voor agendering van de procedures waar dit effectief is.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Stef Blok